וחכמים אומרים בין הוא בין חבירו לא מעל כו'. משמע דכ"ע מודו בקונמות דאין להן פדיון דאפי' רבי מאיר דאמר יש מעילה בקונמות מודה דאין לו פדיון והקשה הר' יצחק בן רבינו מאיר דברים המשה רבה (יבמות פח. וסס) אמר אי קסבר יש מעילה בקונמות משום דבידו לפדותו הוא ומיכן ר"מ דקונמות דאסר אכ"ע יש להן פדיון לר"מ כיון דדמיא להקדש מדע מדנקט ככר זו עלי הקדש וא"ת וניפלוג בקונס גופיה וי"ל דאה"נ ובקונס גופיה מפליג וריש גמי איירי בקונס וכ"כ זו הקדש היינו כהקדש דהא לר"מ לא שני ליה בין קרבן לבקרבן בין אימרא לבאימרא כדאיתא בספ"ק דנדרים (דף יג.) ה"ה בין הקדש לבהקדש כיון דדעתיה אקונס א"נ איירי בפירש בהדיא בהקדש ואיירי דנקט בסיפא ככר זו עלי הקדש דלא איצטריך לפרש בהקדש כיון דאמר עלי תנא גמי ריש ככר זו הקדש וחכמים דאמרי בין הוא בין חבירו לא מעל פליגי גמי אריש וכרוב ספרים גרס בר"פ אין בין המודר (שם לה.) בין כך ובין כך לא מעל ואית ספרים דגרסי אחד זה ואחד זה לא מעל וגרסי גמי התם בריש קונס ככר זו הקדש: **נזיר** שאמר שבועה שלא אוכל חרצן. איידי דקאי בחרצן נקט חרצן וה"ה דמצי למיבעי בחלב ונבילה בכל אדם אבל אין לפרש דנקט חרצן משום דאית בה תרתי שמושבע ועומד ולא אכלי ליה בעיניה ואיכא למימר טפי דדעתיה אכל שהוא דהא מנבילה וטריפה פשיט ליה: **אהתירא** קמשתבע. אפילו לרבי יוחנן דאמר (יומא דף עג:) אני שיעור אסור מן התורה אתיא בעיא דרב אשי דמסתמא כר' יוחנן סבירא ליה דקיימא לן כוותיה והיינו טעמא דכיון דליכא אלא איסורא בעלמא לא חשיב ליה מושבע ועומד א"נ לרבי יוחנן נפרש אהיתירא קמשתבע כגון ליהנות שלא כדרך הנאתו דקיימא לן (פסחים דף כד:) כל איסורים שבתורה אין לוקין עליהן אלא כדרך הנאתן ואפילו איסור בעלמא ליכא מדאורייתא אלא מדרבנן: **תא** ונטעום מידי ואזלי ואכלי ושתו. ואי שתיה לאו בכלל אכילה הוא היה להן להזכיר גם השתיה ולפי הספרים דל"ג אלא אזלי ושתו ניחא טפי ומ"ת מה ענין טעימה אצל אכילה ויש לומר שמא בלשונם הוו קרו לאכילה טעימה: **איבעית אימא** קרא כו'. בספ"ק דקדושין (דף לה:) גבי כל שיבנו בהשתתה אמר הכי וכן בכמה מקומות ותימה כיון דאיכא סברא ל"ל קרא דהכי פריך בפ"ב דכתובות (דף כב.) גבי הא דאמר רב הונא מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר למה לי קרא סברא הוא הוא אסרה הוא שרי לה ויש לחלק דיש דברים שאין הסברא פשוטה כל כך וצריך הפסוק להשמיענו הסברא: והא

ואכל עפר פטור. דלאו בר אכילה היא: **ע"י הערוכה.** עם הענבים: **דעתו אמשהו.** אע"ל עפר במשהו: **נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרגן בכמה.** אם תמצא לומר בשאר כל אדם בכזית נזיר מאי מי אמרינן כיון דכזית אסור עליה ויודע הוא שאין שבועה חלה עליו: **כי אשתבע אהיתירא אשתבע.** על פחות מכזית שלא היה מושבע עליו מסיני: **דעפיה אכזית.** ואין כאן שבועה: **אי אחה מולא.** שיתחייב אא"כ נאסר בשבועתו בחצי שיעור שאינו מושבע עליו מסיני והיכי משכחת לה אי במפרש ואליבא דרבנן אי בסתם לר' עקיבא: **והא נבילה.** דכי חרגן לנזיר דמיא וקאמר ריש לקיש דאי אתה מולא אליבא דרבנן אלא במפרש ולא אמרי' אפילו בסתם גמי דעתיה אמשהו דכי אשתבע אהיתירא אשתבע: **דבעפר דמיא.** דלא חזיא לאכילה ליראל: **נבילה בה אכילה היא.** ושייך בה שיעורא: **דרביע עליה.** דרבון עליה אריא אזהרת המקום: **מתני' שבועה שלא אוכל ואכל ושתה.** אע"ג דשתיה בכלל שבועה של אכילה כדאמר בגמרא אינו חייב אלא אחת דהוה ליה כאכל ואכל בהעלם אחד: **שלא אוכל ושלא אשתה.** הוו להו שתי שבועות. ובגמרא (כג.) פריך הויא לה שבועה על שבועה: **שבועה שלא אוכל פת חטין פת שעורין כו'.** דכיון דפרים אדעתא דמיחל שבועה אכל חדא וחדא באפי נפשיה קאמר. ובגמרא [שם] פריך דלמא האי דפרים להו אדעתא למיפטר ממינא אחרינא דאי אמר שלא אוכל סתם הוה נאסר בכל המינים ולעולם חד שבועה היא: **ואכל נבילות כו' חייב.** דלאוין הן לאכילה ואריא הוא דרביע עלייהו: **ור"ש פוטר.** דמושבע ועומד הוא עליהן: **אשתו אסורה.** שהרי אכל אוכלין. ואפי' לר"ש דפטור בקמייתא טעמא לאו משום דלאו בני אכילה אלא לפי שאין שבועה חלה על דבר מצוה כדלקמן [מ.]: **גמ'** ולגמא

וחכמים אומרים בין הוא ובין חבירו לא מעל לפי שאין מעילה בקונמות איפוך אחד זה ואחד זה לא מעל לפי שאין מעילה בקונמות דברי רבי מאיר וחכמים אומרים הוא מעל וחבירו לא מעל אי הכי רבי מאיר אומר קונמות כשבועות אלא קונמות אצטרופי הוא דלא מצטרפי הא מעילה אית בהו והאמר ר' מאיר אין מעילה בקונמות כלל לדבריהן דרבנן קאמר להו לדידי אין מעילה בקונמות כלל לדידכו אודו לי מיהת דקונמות כשבועות ורבנן שבועות איכא דרב פנחס קונמות ליכא דרב פנחס [א] אמר רבא [א] שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור [ב] בעי רבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה כיון דאמר שלא אוכל דעתיה אכזית או דלמא כיון דלאו מידי דאכלי אינשי הוא בכל שהוא [ב] תיקו: בעי רבא שבועה שלא אוכל חרצן בכמה כיון דמתאכיל על ידי תערובת דעתיה אכזית או דלמא כיון דלא בעיניה אכלי ליה אינשי דעתיה אמשהו [ג] תיקו בעי רב אשי נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן בכמה דכיון דכזית איסורא דאורייתא הוא כי קא משתבע אהתירא קא משתבע ודעתיה אמשהו או דלמא כיון דאמר שלא אוכל דעתיה אכזית תא שמע [ד] שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור' שמעון פוטר והוינן בה [ה] אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא ושמואל ור' יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם ואליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא והא נבילה דמושבע ועומד מהר סיני הוא דכי חרצן לגבי נזיר דמיא וטעמא דפריש הא לא פריש [ו] דעתיה אכזית שמע מינה אלא תפשוט דבעי רבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה תפשוט דעד דאיכא כזית דהא נבילה כעפר דמיא וטעמא דפריש הא לא פריש דעתיה אכזית לא עפר לאו בר אכילה הוא כלל נבילה בת אכילה ואריא הוא דרביע עילווה: **מתני' [ז] שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת [ח] שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים [ט] שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין אינו חייב אלא אחת [י] שבועה שלא אוכל פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין ואכל חייב על כל אחת ואחת [יא] שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש ושתה חייב על כל אחת ואחת [יב] שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאינן ראוין לאכילה ושתה משקין שאינן ראוין לשתיה פטור [יג] שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור' שמעון לפוטר [יד] אמר [טו] קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום והוא אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה: **גמ'** אמר רבי חייא בר אבין אמר שמואל שבועה שלא אוכל ושתה חייב [טז] איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא איבעית אימא סברא דאמר ליה אינש לחבריה נטעום מידי ועיילי ואכלי ושתו ואיבעית אימא קרא [יז] שתיה בכלל אכילה [יח] דאמר ריש לקיש מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה שנאמר [יט] ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך ותירושך ותירוש

עין משפט נר מצוה

כח א ב ג מיי' פ"ה מהל' שבועות הל' ח והל' ט סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלח סעיף ט:

כט ד מיי' שם הל' ח: ל ה מיי' פ"ד שם הלכה ג סמג שם:

לא ו מיי' שם הל' ו: **לב** ז מיי' שם הל' ה: **לג** ח מיי' שם הל' ז: **לד** ט מיי' שם הל' ה: **לה** י מיי' שם הל' ח: **לו** כ מיי' פ"ה מהל' שבועות הל' ה סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סי' רלח סעיף ג:

לז ל מיי' שם הל' ה: **לח** מ טוש"ע שם ס"ז: **לט** נ מיי' פ"ד שם הל' ג סמג שם טוש"ע שם סעיף ב:

מוסף רש"י

בין הוא ובין חבירו לא מעל. כין אמר סתם כין אמר עלי לא מעל כין הוא וכין חבירו, אע"פ שאמר הקדש, כיון דאמר נמי קונס אין מעילה בקונמות (נדרים לה.). שבועה שלא אוכל ואכל נבילות כו'. רלה רש"י ומוסף רש"י לעיל כא:.

מסורת הש"ס

א) [לקמן כד.], ב) [לעיל עמוד א' ע"ב], ג) יומא עג:, ד) [לעיל כא:, לקמן כג:], ה) רש"ל רב שמואל דאמרי תרוייהו, ו) [לקמן כג:], ז) [לעיל כא: לקמן כג: יומא עג:], ח) [לקמן כד.], ט) [נכלות ד: וש"נ], י) יומא עו:,

תורה אור השלם

1. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעֲשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג

רבינו חננאל

וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה לא מעל שאין מעילה בקונמות. ופרקינן איפוך ואימא ר' מאיר אומר אחד זה ואחד זה לא מעל כו': אמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור: בעי (רבה) [רבא] שבועה שלא אוכל עפר בכמה כו'. ותוב הוי בעי שבועה שלא אוכל חרצן בכמה ועלו תרוייהו בתיקו: בעי רב אשי נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן בכמה. כיון דכזית מושבע מהר סיני הוא דכתיב מחרצנים ועד זג דעתיה אמשהו. או דלמא כיון דאדכר אכילה דעתיה אכזית: ת"ש שבועה שלא אוכל ואכל נבלות וטרפות שקצים ורמשים חייב בשבועתו. והוינן בה אמאי חייב מושבע מהר סיני הוא ואין שבועה חלה על שבועה. ואוקמה ריש לקיש במפרש חצי שיעור כלומר נשבע שלא יאכל נבלה חצי שיעור שחייב לרבנן וכ"ש לר"ע והא נבלה דמושבע עליה מהר סיני הוא. וטעמא דפריש חצי זית דהוא פחות מכשיעור הא לא פריש דעתיה אכזית. ש"מ לא מיחייב נזיר שנשבע בחרצן אלא בכזית ש"מ. אי הכי חפשוט הא דבעי רבא עפר בכמה תפשוט עד דאיכא כזית דהא נבלה כמו עפר הוא. וטעמא דפריש חצי זית הא לא פריש הא אמרת דעתיה אכזית. ודחי לא דמי לנבלה דנבלה בת אכילה היא. ואריא הוא דרביע עליה כלומר ארי רובץ עליה ואין כח לאדם לאכול ממנה. אבל עפר לאו בר אכילה הוא כלל: **מתני'** שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת כו'. א"ר חייא בר אבין אמר שמואל שבועה שלא אוכל ושתה חייב. איבעי תימא סברא כו' איבעי תימא קרא דכתיב ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך וגו'

ודלמא על ידי אניגרון. שהוא מין מאכל כדתניא בתוספתא דביצה ד) הביאו לפניו אניגרון ואכסיגרון ועליהן פלפלין שחוקים ורגילין לתת לתוכן יין כדתניא בתוספתא דדמאי או תרומת יין לתוך אניגרון ואכסיגרון: **מיא דסילקא.** תבשיל של תרדין: **מיא דכולהו שלקי.** שלקות של ירק: **מידי דמשכר.** כלומר דרך שכרות: (ב) **דלמא.** ושכר דקרא לאו מיין קאי אלא דבילה קעילית קאמר שהיא משכרת. קעילית על שם מקומה: **לף אנן נמי פנינא.** דשתיה בכלל אכילה: **מפני' נמי דיקא.** דשתיה בכלל אכילה: **ודלמא למיפטר נפשיה מאחרנייתא קאמר.** אמאי קתני חייב על כל אחת ואחת דלמא האי דפרים להו לאו לאפוקי בשבועות קאמי אלא למיפטר נפשיה בשבועה מדברים אחרים דאי אמר לא אוכל סתם היה נאסר בכל האוכלים: **הל"ל.** שלא אוכל חטין ושעורים וכוסמין וכי אמר פת פת לאלק: **ודלמא לכום.** כלומר אי אמר הכי הוה משמע שלא יהא כוסס חטין כמות שהן אבל הפת היה אוכל: (ג) **כ"ל למימר פת חטין ושל שעורין.** דכיון דאמר ושל אפת קאי: ודלמא

ותירוש חמרא הוא וכתיב ואכלת ודלמא על ידי אניגרון [6]**דאמר רבה בר שמואל אניגרון מיא דסילקי אכסיגרון מיא דכולהו** [6] **סילקי אלא אמר רב אחא בר יעקב מהכא** [1]**ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר יין חמרא הוא וכתיב** [1]**ואכלת ודלמא ה"נ על ידי אניגרון שכר כתיב מידי דמשכר ודלמא דבילה קעילית דתניא** [ג]**[א]אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש** [ג]**ועבד חייב אלא גמר שכר** [2]**שכר מנזיר מה להלן יין אף כאן יין אמר רבא אף אנן נמי תנינא שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת אי אמרת בשלמא שתיה בכלל אכילה איצטריך ליה לתנא לאשמועינן דאינו חייב אלא אחת אלא אי אמרת שתיה לאו בכלל אכילה שבועה שלא אוכל ואכל ועשה מלאכה מי איצטריך לאשמועינן דאינו חייב אלא אחת א"ל אביי אלא מאי שתיה בכלל אכילה אימא סיפא שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים כיון דאמר שלא אוכל איתסר ליה בשתיה כי אמר שלא אשתה אמאי חייב אילו אמר שלא אשתה תרי זימני מי מיחייב תרתי אמר ליה התם דאמר שלא אשתה והדר אמר שלא אוכל דשתיה בכלל אכילה איתא אכילה בכלל שתיה ליתא אבל אמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה מאי אינו חייב אלא אחת אי הכי אדתני רישא שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת ליתני שבועה שלא אוכל ושלא אשתה אינו חייב אלא אחת וכל שכן שלא אוכל לחודיה אלא לעולם כדקתני ושאני הכא כיון דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אשתה גלי אדעתיה דהך אכילה דאמר אכילה גרידתא היא אמר רב אשי מתני' נמי דיקא שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראוין לאכילה ושתה משקין שאין ראוין לשתיה פטור הא ראוין חייב ואמאי הא שבועה שלא אוכל קאמר דלמא דאמר תרתי שבועה שלא אוכל שבועה שלא אשתה: שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין כו': ודלמא למיפטר נפשיה מאחרנייתא קאתי הוה ליה למימר חטין ושעורין וכוסמין ודלמא לכום דהוה ליה למימר פת חטין ושעורין וכוסמין ודלמא לכום דהוה ליה למימר פת חטין ושל שעורין ושל כוסמין ודלמא**

והא תירוש חמרא הוא. והדאמר הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ביין בפרק בתרא דיומא (דף עו: וסס) פריך לה ומשני בנדרים הכי אחר לשון בני אדם: **גמר** שכר שכר מנזיר. וא"ת לר' יהודה דמחייב באכל דבילה קעילית ונכנס למקדש ולא גמר שכר שכר מנזיר מנ"ל דשתיה בכלל אכילה וי"ל דנפקא ליה מסברא דקאמר לעיל אי נמי גבי מקדש דוקא לא גמר שכר שכר לפי שהכתוב תלה בטירוף הדעת כדכתיב (ויקרא י) להבדיל ולהורות ולפיכך סברא הוא קלת לרבות שאר משכרים אבל לענין מעשר יליף שפיר מנזיר וכן משמע קלת דאליבא דתנא דמחייב באכל דבילה קעילית דהיינו רבי יהודה מסיק דגמר שכר שכר מנזיר והשתא נמי לא תיקשה אדגמר שכר שכר מנזיר ליף ממקדש דהתם שאני דסברא הוא כדפרישית אבל אין לפרש לאומרא מקש' דהא כי ילפינן נמי מנזיר ע"כ דבילה קעילית נקחת בכסף מעשר דהא פרי מפרי וגידולי קרקע הוא ועי"ל דר' יהודה יליף דשתיה בכלל אכילה כדיליף בירושלמי מדכתיב וכל דם לא תאכלו ואי בשקרש [6] והתניא (תוספתא פ"ב דטהרות) דם שקרש אינו לא אוכל ולא משקה אלא כמו שהוא והתורה קראה אותו אכילה: **שכר** מנזיר. וא"ת אמאי לא משני הכא לא מלית אמרת דשכר היינו דבילה קעילית דמיין אבל קנקנו נפקא כדאמר בפ' בכל מערבין (עירובין דף מ: וסס) דאי כתב רחמנא בשכר ה"א דבילה קעילית אין יין אבל קנקנו לא כתב רחמנא יין אבל קנקנו משמע כ"ש דבילה קעילית ואייתר קרא דבשכר לתמד משחמיץ וע"ק דהיכי דרש התם מבנקר אבל עורו ומבנלן אבל גיחתיה ומביין אבל קנקנו ומבשכר תמד משחמיץ והא צריכי לפרש כדדרש התם מה הפרט מפורש פרי מפרי כו' וממה נפשך צריך תרי פרטי דאי כתב רחמנא בקר ה"א בעלי חיים אין גדולי קרקע לא ואי כתב ביין ה"א גדולי קרקע אין בעלי חיים לא דהכי מצרכינן בפ"ק דקדושין (דף ח.) גבי הענקה וי"ל דהתם מייתור דביתי"ן קדרים

ם א מיי' פ"ז מהלכות גיזלת מקדש הלכה ג סמג לאוין ס:

תורה אור השלם

1. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תַּאֲוֶה נַפְשֶׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְי אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו
2. מִיַּיִן וְשֵׁכָר יָזִיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל:

במדבר ו ג

מוסף רש"י

אניגרון. מין מאכל שנותנין בו יין ונכנסה מקומות שניו בתוספתא אניגרון ואכסיגרון שנותנין בו יין ושמן (יומא עו:). **מיא דסילקי.** מים שנלקו בהן תרדין (שם וברכות לה:). **מיא דכולהו שלקי.** כל מיני ירק שלוק (ברכות לז:) של שאר מיני ירקי (יומא שם). **מידי דמשכר.** ואין שכרות דרך אכילה (שם). **אכל דבילה קעילית.** הגדילה בגאותו מקום ומשכרת כיין (בכורות מה:). **קעילית,** שם מקום (יומא שם). **חייב.** משום שכר של תמת (שם עו:) חייב מלקות, כר' יהודה מוקמינן לה בפרק אמרו לו בכריתות (יג:) דקאמר התם על שאר משכרין באוכרת דאל תמת (בכורות מה:) ובכהן עסקינן (סנהדרין עא.).

רבינו חננאל (המשך)

באכילה ושתיה כי הדר אמר שלא אשתה מי חיילא שבועה אחריתי עליה. אילו אמר שלא אשתה שלא אשתה ושתה מי חייב תרתי. ופריק רבא מתני' כגון דאמר שלא אשתה (שלא אשתה) והדר אמר לא אוכל דכיון דאקדמיה לשתיה קמי אכילה לא אמרי' אכילה בכלל שתיה היא כו'. ואסיקנא אלא לעולם כדקתני' [6] וסיפא כגון דאמר שבועה שלא אוכל והדר אמר שבועה שלא אשתה דכיון דהדר אמר שלא אשתה גלי דעתיה דהא לא אוכל דנשבע עליה אכילה גרידא היא: א"ר אשי אף אנן נמי תנינא שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאינן ראויין כו' ולא עמדה: שבועה שלא אוכל פת חטים פת שעורין פת כוסמין ואכל חייב על כל אחת ואחת. ואקשינן ודלמא האי דפריש פת חטים פת שעורין ופת כוסמין למיפטר נפשיה מפת דוחן ופת שיפון ופת שבולת שועל וכיוצא בו. ודחי' א"כ הוה ליה (לתנא) לומר פת חטים ושעורין וכוסמין פת פת למה לי. ודחי אי לא תנא בכל אתר ואתר הוה

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיא דכולהו שילקי: (ב) רש"י ד"ה ודלמא שכר: (ג) ד"ה דה"ל למימר:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נמר וכו' והתניא דם שקרש. עי' מולין דף קכ ע"א ומנחות דף כא ע"א דהקפה דם ואכלו חיב. ועש"ג. אח"כ ראיתי דביהושלמי פריך עלה כן והתניא הקפה את הדם ואכלו אם יש בו כזית חייב (מה ענין ליה ר' יוחנה היינו בהכיא בריאתא שהביא לתינו לא אוכל ולא משקה) אינו אוכל לעשות עוותאת אוכלין אינו משקה לעשות ע"מ (וא"כ אינו ראיה דשתיה בכלל אכילה) חזר ר' יוחנ ופתר מהכא ונתמה בכל אשר תאוה ר' יוחנ כל אשר תאוה כו'. הרי הירושלמי עצמו חזר מזה הראיה דנאמת יש לאוקמי בקרם ועש"ג: ד"ה בגון וכו' אפי' שתה תרי דיבני. לא ידעתי דלמ"ל דשתה ב' זימני אף בשתה חד זימנא נחייב ב' דהא עבר משום שני שבועות וא"ש. גם לשיטתייהו דף כד ע"א ד"ה אלא דדוקא במפרש תאנים וענבים אבל בלא אוכל סתם אין תאנים בכלל כיון דאסורים לו מבכר מקרו אוכלין אתין ראויים וכמו לתין נבילות בכלל אלא במפרש. אם כן ניחא לקושייתם דהכא דנהי דשתיה בכלל אכילה מ"מ כיון דכבר נאסר בשמיה מכח שבועתו הראשונה מקרי אין ראוין. ובכרכ לדחוק דקושייתם לשיטת רש"י דלקמן: ד"ה דלמא וכו' וכן משמע קצת לקמן. דף כו ע"ב. ועי' נתוס' שם ד"ה גמר:

רבינו חננאל

והא תירוש חמרא הוא וקרי ליה אכילה. מיכן ששתיה בכלל אכילה. ודחינן ודלמא זו האכילה אכילה ע"י אניגרון כלומר בתבשיל כגון ציקי קדירה. אניגרון מיא דסילקא. אכסיגרון מיא דכולהו סילקי. והיינ מתבשל עמהן. ואתינן למיפשטה מהא דכתיב ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך וגו' ואימא דבילה קעילית. דתניא אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש ועבד חייב. אלא אתיא שכר שכר מנזיר דכתיב ביה מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה. מה להלן שתיית יין אף כאן שתיית יין. ואתא רבא לפרושה הא דר' חייא מתתי' ודחי ליה אביי מסיפא דקתני שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים. (איתא) [כיון דאמר שלא אוכל אתסר] ליה אמינא היכא דתני פת הוא פת ממש. והיכא דלא תני פת פת אינו אסור אלא לכוס אבל הוא עשוי פת שרי כו'. ואסיקנא

ו) נראה דל"ל דלקתני מיפא דאמר שבועה שלא אוכל וכו'.

במסרהב בו חבירו. ואינו אוסר עצמו אלא בשלו: **הכא** מי מחית **נפשיה לפחות מכשיעור**. בקונטרס פי' דל"ג ליה ושיבוש הוא אלא ה"ג מי מיחייב אכללי ופרטי וגראה דיש לישבו מי מחית כו' וה"פ כלומר מי איכא למימר הכא גבי שבועת ביטוי דעוקי שבועה אכללא דפא חטין ושעורין וכוסמין לענין פחות מכשיעור דאסר אכל מכל מין ומין פחות מכשיעור שיצטרפו דמסיק אדעתא דאי אכל שיעור אחילה מכולן שיתחייב דאיכוין לגירוף ואחשבה לאחילה פחות מכשיעור מכל מין ומין ומסיק הכי השתא התם דמצי למיחל אכללי ופרטי (א) דכי אישתבע והדר אישתבע חייל גמי אפחות מכשיעור מכל מין ומין אבל בשבועת ביטוי דלא מצי למיחל אכללי ופרטי כשיעור שלם אין לנו לומר דנתכוין אכללי גם לענין גירוף: **רישא** בסתם **וסיפא במפרש**. קלא תימה כיון דרישא וסיפא חיילי בגבילה וטריפה מ"ש דברישא נקט אוכלין שאין ראוין ובסיפא נקט גבילה וטריפה:

בכולל דברים המותרים עם דברים האסורין. אין להקשות דלוקי חולה במפרש ורישא בשאינו כולל דברים האסורים עם דברים המותרים דהא משמע דוקא אכל אוכלין שאין ראוין פטור אבל ראוין חייב: **דמוקי** לה בדברי הכל. אף על גב דאיכא תנאי דלית להו איסור כולל בהא לא חיישינן כיון דלא מיתנו במתני' ועוד דאין לחוש במאי דאיכא תנאי דלית להו איסור כולל כיון דבהדיא פליג ר"ש מהאי טעמא דלית ליה איסור כולל וא"מ ולוקמי במפרש וד"ה וי"ל דאי במפרש לא מיתוקמא מתניתין כרבי עקיבא דמשמע הא סתם פטור וא"מ לימא דהיינו טעמא דלא אמר כר"ל משום דר' יוחנן סבר (יומא עג:) חצי שיעור אסור מן התורה ובכל שהוא גמי מושבע ועומד הוא וי"ל כיון דליכא אלא איסור בעלמא לאו מושבע ועומד חשיב ליה כדפ"ד) אע"ג דאין איסור לאו חייל על איסור עשה דהא לקמן (דף כה.) פריך אילימא מתנה לעני מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב נתן תתן לו ואמר גמי בפרק אלו הן הנסקרין (סנהדרין דף פג.) מנין לנהן טעמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה שנאמר ומתו בו כי יחללוהו פרט לזו שמחוללת ועומדת ומפרש בפרק כל הבשר (חולין דף קיג:) דטעמא משום דאין איסור חל על איסור אע"ג דבתרומה טמאה אין בה אלא איסור עשה מ"מ אי שיעור דליכא אפי' עשה אלא איסור בעלמא לא חשיב מושבע ועומד ועוד דמצי לאוקמי שלא כדרך הנאתן דאין איסור אלא מדרבנן כמו אי שיעור לר"ל וזה הפירוש נראה יותר דלפירוש קמא קשיא דמ"מ (ב) הכי המ"ל דלא אמר כר"ל כיון דבסבר דאי שיעור אסור מן התורה לא משכחת לה הן ולאו דהיכי מישתבע שאוכל אי שיעור הא מושבע ועומד מהר סיני הוא בחיסור

ודלמא ע"י תערובת אימא וכן של שעורים וכן של כוסמין פת פת למה לי שמע מיניה לחלק: שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת כו': בשלמא התם דאמרת מייתרא ליה פת פת לחיובא אלא הכא מאי הוה למימר דלמא למיפטר נפשיה ממשקין אחריני קאתי אמר רב פפא הכא במונחין לפניו עסקינן שהיה לו לומר שבועה שלא אשתה אלו ודלמא אלו הוא דלא שתינא אחרינא שתינא אלא דאמר שבועה דלא שתינא כגון אלו דלמא כגון אלו דלא שתינא בציר מהכי וטפי מהכי שתינא אלא כגון דאמר שבועה שלא אשתה ממין אלו ודלמא מין אלו הוא דלא שתינא הא אינהו גופייהו שתינא אימא שלא אשתה אלו ומינייהו רב אחא בריה דרב איקא אמר [א]במסרהב בו חבירו עסקינן דאמר לו בוא ושתה עמי יין ושמן ודבש דהיה לו לומר שבועה שלא אשתה עמך יין ושמן ודבש למה לי לחייב על כל אחת ואחת [ב]תנן התם תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי כלום אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת וא"ר יוחנן [ג]אפי' פרוטה מכולם מצטרפת פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב וחד אמר אכללי נמי מיחייב הכא מאי אמר רבא הכי השתא התם מיחייב אכללא ומיחייב אפרטא דהא אי משתבע והדר משתבע מיחייב תרתי הכא אי סלקא דעתך איתא בכללא אפרטי אמאי מיחייב מושבע ועומד הוא: שבועה שלא אוכל וכו': הא גופא קשיא אמרת שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראוין לאכילה ושתה משקין שאין ראוין לשתיה פטור והדר תני שבועה שלא אוכל ואכל גבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב מאי שנא רישא דפטור ומאי שנא סיפא דחייב הא לא קשיא רישא בסתם וסיפא במפרש מפרש נמי גופיה תיקשי [ג]אמאי מושבע מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי [ד]בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא אי [ה]במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם אליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא בשלמא רבי יוחנן לא אמר כריש לקיש דמוקים לה למתניתין כדברי הכל אלא ר"ל מאי טעמא לא אמר כר' יוחנן אמר לך כי אמרינן איסור כולל באיסור

ודלמא ע"י **תערובת**. אי אמר הכי הוה משמע שלא יאכל פת שיש בה כל המינין הללו בערבוביא אבל של כל מין ומין בפני עצמו יאכל: **הא אחרינא שתינא**. ממין זה: **כגון אלו**. משמע ממין אלו: **דלמא**. אי אמר הכי הוי משמע כגון אלו כשיעור הזה: **הוה ליה למימר שבועה שלא אשתה עמך**. ולא צריך לפרש דכי אישתבע אמאי דמסרהבין בו אישתבע: **פגי הפס**. גבי שבועת הפקדון: **פרוטה מכולן מצטרפת**. לחייבו על שבועה ולא על כל אחת ואחת אלא לחייבו אפס אחד: **פליגי רב אחא ורבינא**. בחייב על כל אחת ואחת דמתני' ובדברי יוחנן. חד אמר מיחייב אפרטי ולא מיחייב אכללי כלומר על כל אחת ואחת **תנן** במתני' [לו:] שאם אשמות הן ולא אבדם דלא אחרינן שבועה שאין לך בידי חדא שבועה היא וכי הדר פירש חטים ושעורים וכוסמין לאכל הרי אבדעה הא לא אמרי' אלא שבועה שאין לך בידי אפרטי קאי וכי אמר רבי יוחנן פרוטה מכולם מצטרפת אבישא דמתניתין איתמר דקתני אינו חייב אלא אחת אבל פיפא מכל מין ומין חדא שבועה באנפי נפשה היא אי ליכא בכל מין שום פרוטה לא מיחייב: **וחד אמר מיחייב אכללות ומיחייב אפרטי**. על כל אחת דקתני במתניתין אבבע אשמות הן כי אמר שבועה שאין לך בידי כלל כולן יחד וכי הדר פרש להו נשבע על כל מין ומין לבדו יש כאן ד' שבועות ומילתא דר' יוחנן קיימא בין אבישא דקתני אינו חייב אלא אחת בין אפיפא דקתני חייב על כל מין ומין ואשבועתא דכללא דאילו אג' שבועות דפרטא ליכא לאוקומה שהרי אין במין אחד שום פרוטה ואנן כפירת ממון בעינן: **הכא מאי**. מי פליגי בה גמי רב אחא ורבינא במתני' לחייביה ד' חדא אשלא אוכל ותלתא אפירושא דפרטא: **מי מחית איניש נפשיה לפחות מכשיעור** לא גרסינן לה ושיבוש הוא: **דהא אי אישתבע והדר אישתבע מיחייב תרתי**. דכל שעתא ושעתא ממונא קא כפר ליה כדתנן בפ' שבועת הפקדון (לקמן לו:) השביע עליו ה' פעמים וכפר חייב על כל אחד ואחד הילכך כי גמי אמרי' שבועתא דכללא שבועתא באנפי נפשה היא איכא למיחבא אשבועתא דפרטא אבל גבי שלא אוכל אי ס"ד איתא בכללא למיחוי שבועה באנפי נפשה ואסר עצמו בכל המינין אפרטי מו מי מיחייב הרי כבר מושבע ועומד הוא עליהן ואין שבועה חלה על שבועה: **מאי שנא רישא כו'**. קס"ד גבילה וטריפה גמי אוכלין שאין ראוין הן: **הא לא קשיא**. כלומר אם קושיא אחרת אין כאן זו יש לה תירוץ. וכן כל דוכתא דאיכא הא לא קשיא יש קושיא גדולה מזו: **בכולל**. שפירש ואמר שבועה שלא אוכל גבילות ושחוטות: באיסור

אכללי לא מיחייב: **מתני'** שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראוין (שהוא) פטור כו'. אקשי' מאי שנא רישא באוכלין ומשקין שאינן ראוין שהוא פטור ומאי שנא סיפא גבי גבילות וטריפות שחייב. ואוקימנא רישא בסתם דדעתיה אמידי דראוי לאכילה. סיפא במפרש שבועתו שלא יאכל גבילות וטריפות. ואקשינן אמאי חייב אגבילות וכיוצא בהן מושבע הוא עליהן מהר סיני. ואין שבועה חלה על שבועה. ופרק ר' יוחנן בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין. כגון מי שנשבע שלא יאכל תמרים וגבילות וטריפות וכיוצא בהן. ומוקים לה למתני' כדברי הכל. וריש לקיש אמר אי אתה מוצא להעמיד משנתנו אלא אי במפרש פחות מכזית ואליבא דרבנן. אי בסתם ואליבא דר' עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא. אבל בכוללא. דכי אמרינן איסור כולל כגון יוה"כ שאוסר בכלל כל מאכל מותר ואסור.

מוסף רש"י

במסרהב. מפליר (סוטה יג: ע"ר ש). אפילו פרוטה מכולם מצטרפת. אם אין לו עליו מכולן אלא שוה פרוטה, מצטרפין לחייבו (לקמן לח.) **פליגי בה רב אחא ורבינא**. בתמתי' ובמילתיה דר' יוחנן, חד אמר אפרטי מיחייב. חייב על כל אחת ואחת דקתני מתני' חייב אבל קאמר, חדא אחתין וחדא אשעורין וחדא אכוסמין, ואדעבה לא מחייבין ליה למימר שבועה שאין לך בידי חדא שבועה באפי נפשה היא, שבכלל בה אין לך בידי כלום וחזר ופרט לא חטין ולא כוסמין ולא שעורין, אלא פרטא פירוטא דשבועה שאין לך בידי הוא, וכי אמר ר' יוחנן פרוטה מכולן מצטרפת, לאו אחיפא דמתני' דחייב ליה על כל אחת ואחת קאי, דכיון דכל חדא וחדא באנפי נפשה הוא לא מצטרפי, אלא אדרישא, אמר שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת, פרוטה מכולן מצטרפת לאותה שבועה דהא חדא היא (שם). **אכללי** נמי מיחייב. חייב על כל אחת ואחת דקתני מתני' ד' מינהו, חדא אכללא וחדא דפרטא, ודר' יוחנן אפיפא נמי קיימא ואשבועתא דכללא ומיחייב מיהא חדא (שם). **אמאי מושבע מהר סיני הוא.** וכוה ליה נשבע לקיים את המצות (יומא עג:). **בכולל דברים המותרין כו'.** שבועה שלא אוכל לא בשר שחוטה ולא בשר נבילה, דמנו דחיילא אהיתרא חיילא נמי אאיסורא, ור"ש פטור דליתא ליה איסור כולל ולא אמרינן מיגו (שם) כלומר אם היה נשבע על הנבילות לבדן לא היתה שבועה חלה, אבל זה שאמר לא אוכל סתם כלל דברים המותרין והאסורין יחד, ומיגו דחיילא שבועה על המותרין חיילא נמי אדברים אסורין באיסור שבועה, ור"ש ליה איסור חל על איסור אפילו על ידי כולל (לעיל כא:). **אי אתה מוצא.** שיהא חייב קרבן שבועה על הנבילה אם אכל כזית שהוא מושבע עליו מהר סיני, אלא באוכל חצי שיעור שאינו מושבע עליו אפילו ובשבועתו נתחר עליו (יומא שם וכעי"ז לעיל שם). **אלא בא במפרש חצי שיעור.** לא אוכל אפילו חצי שיעור, **ואליבא דרבנן.** דאמרי דהנשבע שלא אוכל סתם אוסר עצמו בכשיעור, **אי בסתם.** מלית לאוקמה ומיהו כשאכל לא אכל אלא חצי שיעור, שאינו מושבע עליו אפילו בסתם נאמר בו, אליבא דר' עקיבא. דאמר אדם הנשבע שלא אוכל סתם אוסר עצמו בכל שהוא, הלכך הא דקתני חייב, אי כרבנן פטיר לא אכל אלא חצי שיעור אינו מוקמינן ליה אפילו בסתם, ור"ש פטור, ר"ש לטעמיה דאמר בכל שהוא נמי מושבע אפילו הוא (יומא עד:).

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הכא וכו' אכללי ופרטי כי כל"ל ואות ד' נמחק: (ב) ד"ה דמוקי וכו' דמכל מקום היכי הוה מצי למימר כר"ל כיון כל"ל:

רבינו חננאל

פת פת למה לי לחיובי נפשיה אכל חדא: שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת. שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש חייב על כל אחת ואחת. בשלמא התם אייתר ליה פת פת לחיובי אכל חדא וחדא [כו']. ופריק רב הכא במונחין לפניו עסקינן. ואסיקנא הוה ליה למימר שבועה שלא אשתה אלו ומינייהו יין ושמן ודבש למה לי לחיובי אכל חדא וחדא אי נמי במסרב בו חברו ואומר לו בא שתה עמי יין ושמן ודבש הוה ליה למימר שבועה שלא אשתה [עמך] יין ושמן ודבש למה לי לחייב על כל אחד ואחד. תנן בפירקין דלקמן תן לי חטים ושעורין וכוסמין שיש לי בידך. שבועה שאין לך בידי אינו חיב אלא אחת. שבועה שאין לך בידי חטים ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת. וא"ר יוחנן פרוטה מכולם מצטרפת. פי' אפילו אין לו בידו מן חטין שעורין וכוסמין מכולן [אלא] שוה פרוטה מצטרפין וחייב. ופליגו בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב. פי' חייב ג' חטאות אחת על החיטין ואחת על השעורין ואחת על כוסמין. וחד אמר אכללי נמי מיחייב. פי' אהא נמי דתנן שבועה שאין לך בידי והוא כלל ואח"כ פרט חטין ושעורין וכוסמין הרי ארבע חדא דכללא וחלתא דפרטי. הכא מאי מי מחית איניש נפשיה לפחות מכשיעור ומחייב אשבועה דכללא נמי בהני דפרטי אי לא. ומשני רבא הכי השתא התם גבי טוען בחברו איתא לשבועה בכללי. ומגו דיכול להודות אפילו אחר שבועתו איתא נמי לשבועתו כתר הכי בפרטי. ומשום הכי מיחייב אכללי ואפרטי. אבל הכא גבי אוסר עצמו בשבועה אי ס"ד איתא לשבועתו בכללי וכיון דאמר שבועה שלא אוכל איתסר באכילה דכל פת הויא ליה כגבילה. כי הדר פריט פת חטין פת שעורין פת כוסמין אמאי חייב. מי חיילא עליה שבועה מושבע ועומד הוא. אלא הכא ודאי אפרטי מיחייב

מסורת הש"ס

(ג) נקמן לו:, (ד) ג"ז שם לח., (ה) [לעיל כח. כב:], (ו) [כב: ד"ה אהיתרא],

באיסור הבא מאליו באיסור הבא על ידי עצמו לא אמרינן בשלמא לריש לקיש משום הכי קא פטר רבי שמעון דתניא [א]רבי שמעון אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לקרבן אלא לרבי יוחנן מאי טעמא דרבי שמעון דפטר מידי הוא טעמא אלא משום איסור כולל רבי שמעון לטעמיה דלית ליה איסור כולל [ב]דתניא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביוה"כ פטור בשלמא לריש לקיש משכחת לה בלאו והן אלא לר' יוחנן בשלמא לאו משכחת לה אלא הן היכי משכחת לה אלא כדרבא דאמר רבא [ג]שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא [ד]קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה לו הכי השתא התם כיון דמעיקרא אכל והדר אשתבע ליה

חשובי

באיסור הבא מאליו. כגון האוכל נבילה ביום הכפורים דפליגי רבנן ורבי שמעון דמחייבי ליה רבנן חטאת משום יוה"כ ואע"ג דהויא נבילה מקמי יום הכפורים ואין איסור חל על איסור הכא חייל דיום הכפורים איסור כולל הוא דקודם בין השמשות היה אסור זה בנבילה ומותר בשחוטה על ליה יום הכפורים מגו דאיתסר האי גברא בשחוטה משום יוה"כ איתסר נמי בנבילה משום יוה"כ היינו כולל באיסור הבא מאליו דיוה"כ בא מאליו הוא: **אבל באיסור הבא מעצמו.** כלומר על ידי אדם עצמו כגון איסור שבועה הבא לו על ידי דיבורו לא אמרי': **בשלמא לר"ש בן לקיש.** דמוקי לה בחצי שיעור: **משום הכי פטר ר' שמעון.** דקסבר כל שהוא נמי מושבע ועומד הוא דתניא ר' שמעון אומר כל שהוא למכות: **אלא לר' יוחנן.** דמוקי לה משום כולל מאי פטר ר' שמעון: **פטור.** מחטאת דלא אתי כרת דיוה"כ וחייל על איסור נבילה או אאיסור אבר מן החי אם לא נתנבלה מבערב ואע"ג דיום הכפורים כולל הוא: **בשלמא לר"ל.** דמוקי לה בחצי שיעור היינו דמשכחת לה בלאו והן דקיימא לן (לקמן דף כה.) אין קרבן שבועה בא אלא א"כ אתה מוצא בה לאו והן דכתיב [ויקרא ה] להרע או להיטיב דמשמע דבר וחילופו והאי מפרש שלא אוכל חצי שיעור נבילה משכחת לה נמי בשבועה שאוכל חצי שיעור נבילה דלאו נשבע לבטל את המצוה הוא: **אלא לר' יוחנן.** דמוקי לה בשיעור שלם ומשום כולל ועל כרחך במפרש נבילות אוקימתה משום קושיא קמייתא דרישא וסיפא: **בשלמא.** שבועה שלא אוכל משכחת דחיילא אע"פ שמושבע ועומד משום כולל: **אלא הן.** שבועה שאוכל נבילות ושחוטות מי משכחת לה דתיחול אנבילות ולבטל שבועת הר סיני: ה"ג **אלא כדרבא** ולא גרס משכחת לה כדרבא. והכי פירושה לא תשני לעיל קושיא דרישא וסיפא כאן בסתם כאן במפרש אלא כולה בסתם ואוכלין שאינן ראוין לאכילה דקתני רישא פטור כדרבא מיפרשא כגון עפר שאין ראוי לאכילה אבל נבילות ראויות לאכילה הן ואריה הוא דרביע עלייהו ותו לא קשיא מידי לר' יוחנן דמשכחת לה בלאו והן אף בשיעור שלם דהא לא אוכל סתמא קאמר אם אכל נבילה חייב שהרי כלל בסתמו דברים המותרים והאסורים ומיתסרי אסורים על ידי כולל והן משכחת לה דהא אוכל סתם קאמר ומקיים שבועתו בדברים המותרים ואם לא אכל חייב: **אף אנן נמי תנינא.** דנבילות ראויות לאכילה חשיב להו: **הרי אשתו אסורה.** אלמא אכילה היא:

חשובי

באיסור הבא מעצמו לא אמר. וא"ת והא נמי איתא בהדיא במשנה דמייתי לקמן יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם אחד וקחשיב מוקדשין אע"ג דאיסור הבא מעצמו הוא וכן האוכל גיד הנשה של עולה בפ"ב גיד הנשה (חולין דף קא.) ויש לומר דהכא באיסור הבא מעצמו על עצמו קאמר דלא אמרינן אבל מוקדשין שאסורין על כל העולם אמרי' ומ"מ פריך לקמן שפיר והרי הקדש דאיסור הבא מעצמו דכיון דלא איירי תנא באיסור הבא מעצמו לא ה"ל למינקט הקדש אע"ג דאסור על כל העולם: **האוכל** נבילה ביום הכפורים פטור. מתוך פ"ה משמע דאיירי אפי' בנתנבלה ביוה"כ וקשיא דלמ"ד ס"פ גיד הנשה (שם דף קג.) בהמה בחייה לאו לאברים עומדת חל איסור יוה"כ מחיים ואפי' למ"ד לאברים עומדת כי מתה פקע איסור אבר מן החי וחלו איסור נבילה ואיסור יוה"כ בבת אחת ור"ש מודה באיסור בת אחת ומיהו יש לומר דאיסור יוה"כ לא חייל לא מחיים ולא לאחר מיתה משום דאית ביה איסור עשה שאינה זבוחה דכתיב (דברים יב) וזבחת ואכלת מה שאתה זובח אתה אוכל אבל מה שאי אתה זובח לא ולריצב"א אין נראה פירוש זה דא"כ למ"ד לאו לאברים עומדת היכי מצי חייל איסור אבר על עשה דשאינו זבוח ובס"פ גיד הנשה (שם) דאמר כגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אבר ואיסור חלב ואיסור טריפה בהדי הדדי קאתו והיכי חיילי כולם על איסור דשאינו זבוח דאפי' במעי האם קיימא באיסור זה ומהאי טעמא תקשי נמי למ"ד לאברים עומדת איסור אבר מן החי היכי משכחת לה דלא קיימא לאברים במעי האם וא"כ היכי חייל על איסור שאינו זבוח אלא ודאי וזבחת לא אתא לאסור דבלאו הכי אסורה וקיימא מחיים באיסור אבר מן החי ולאחר מיתה באיסור נבילה אלא בא להתיר את האסור ופירש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא כדקיימא קיימא כמו (בכורות דף טו.) [ה]תזבח ולא גיזה דלית ביה עשה אלא קאי באיסור לאו הראשון ובנתנבלה מערב יוה"כ דוקא איירי): **אלא** הן היכי משכחת לה. דאפי' ע"י כולל נמי לא אמרי' דתיחול השבועה לבטל המצוה וקשה לריצב"א דתני בירושלמי שבועה שלא אוכל מצה ואכל מצה בלילי פסח חייב אלמא דבאיסור כולל חיילא שבועה לבטל את המצוה ותירץ דהכא דוקא לא חיילא שבועה משום שהזכיר נבילה ונשבע עליה לאוכלה אבל התם דלא מדכר פסח חיילא עליה שבועה ולפי זה משכחת הן אפי' בדברים האסורים כשאומר סתם שאוכל וקשיא לפי' דקתני התם סיפא שבועה שלא אוכל מצה בלילי פסח פטור אמאי נקט בלא כולל בכולל נמי שאר לילות עם לילי פסח כיון שהזכיר נמי לילי פסח פטור וי"ל דה"נ בעי למימר ולא חש למיתני אלא שהזכיר לילי פסח ור"י מפרש דודאי שב ואל תעשה כדאיירי הכא לא חיילא דקאמר שבועה שאוכל ולא אכל אבל התם בנשבע שלא לאכול ואכל דהוי בקום עשה ודאי חיילא: **אלא** כדרבא כו'. פי' בקונט' דסוגיא דעלמא [א] גרסינן משכחת לה כדרבא ומפרש לה בנבילה המסרחת והקשה חדא דמסרחת לא מיקריא נבילה וא"ת דאין זו קושיא דשפיר מיקרי נבילה מדאיצטריך קרא למעוטי לר"ש בשילהי ע"ז (דף סח. ושם) דדריש הראויה לגר קרויה נבילה ור"מ מוקי לה בסרוחה מעיקרא ועוד הקשה בקונט' דמאי בעי לאתויי דרבא הכא ה"ל למימר משכחת לה בנבילה מסרחת והא נמי יש ליישב דה"פ כדרבא דשייך [ו]לשון אכילה אפי' במסרחת מדקאמר שלא אוכל סתם ואכל עפר פטור הא שלא אוכל עפר ואכל חייב אלמא שייך לשון אכילה אפי' בעפר וכ"ש בנבילה מסרחת וטפי ה"ל לאיתויי בעיא דרבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה דמפורש טפי אלא רישא דמילתא נקט והא דקאמר אף אנן נמי תנינא מייתי ראיה דשייך לשון אכילה גבי נבילה סרוחה דכמה שקצים ורמשים איכא דלא חזו לאכילה טפי מנבילה סרוחה והשתא מיתוקמא שפיר מתני' סיפא במפרש כדאוקימנא ומשכחת לה שפיר בלאו והן וא"ת וכיון דנבילה [ב] סורחת הויא בכלל נבילה בלא כולל דברים המותרים אתי שפיר כיון דאמר שבועה שלא אוכל נבילה מגו דחיילא אסרוחה חיילא נמי אשאינה סרוחה וי"ל דלא משמע סרוחה בכלל נבילה אלא כשכולל עמהן דברים המותרים דגלי אדעתיה שרצה לאסור עצמו בדבר המותר אבל קשה לר"י דמאי מייתי רב מרי אף אנן נמי תנינא אדרבה תקשי ליה מינה דהא אוקמה מתני' במפרש שלא אוכל נבילה דאז ודאי הויא לשון אכילה וכן נמי תקשה לרבא דפטר בנשבע סתם ואכל עפר דלא הוי בכלל לשון אכילה וצ"ל כדמשני הש"ס דשאני התם דאחשביה מעיקרא ולגבי הא דהוי סתם כמפרש הוה ידע מעיקרא דאהני טעמא דאחשבה אבל אי אפי' כי מפרש לא מהני במידי דלאו בר אכילה לא ס"ד דליתהני הא דאחשביה שיחשב כמו בר אכילה ומסיק כיון דאחשביה חשיב בר אכילה כיון דאכל מעיקרא והדר אשתבע וע"ק לר"י מדתניא בתוספתא דשבועות שבועה שאוכל ואכל אוכלין אסורין כגון פיגול נותר וטמא פטור ור"ש מחייב והיינו בע"כ בשאינם סרוחים מדמחייב ר"ש לפי שלא חלה שבועה עלייהו ע"י כולל אלמא אפי' באין סרוחה חלה שבועה לרבנן ע"י כולל ולפ"ה נמי דפירש דמשכחת הן בדברים המותרים קשיא דאפי' באסורין נמי משכחת לה כשאומר סתם שאוכל ואינו מזכיר האיסור כדמשמע התם ונראה לר"י דבקונט' לא פירש אלא משום ר"ש דלדידיה לא חיילא שבועה אדברים האסורין אפי' ע"י כולל ומתוספתא שהבאתי יש ראיה לריצב"א דאפי' בלא קום עשה חייל על ידי כולל בשאין מזכיר האיסור וא"ת לפ"ה אמאי איצטריך למימר לקמן בסמוך שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים בחזר ואמר שבועה שלא אוכל סתמא סגי וי"ל דאין הכי נמי דלאו דוקא נקט תאנים וענבים אלא כלומר שאמר שלא אוכל סתם וכן נ"ל דאי דוקא נקט תאנים וענבים היכי חיילא שבועה הא ליתא בהן וליכא למימר דלמלקות איירי דלא בעינן לאו והן דלקמן בס"פ (דף כט.) משמע דלקרבן איירי גבי ואכל תאנים והפריש קרבן ומיהו י"ל דמשכחת הן [ט]בתאנים השוערים אבל בלא כולל לא הוי תאנים השוערים בכלל תאנים אלא הטובות לאכול:

מסורת הש"ס

א) [לעיל כא: וש"נ], ב) פסחים לו. נזיר ד. קדושין עז: [כריתות כג.], ג) [לעיל כב:], ד) לעיל כב:, ה) חבחת כל"ל, ו) [ועי' תוספות פסחים לו. ד"ה האוכל ותוס' בילה כה. ד"ה בחזקת ותוס' חולין לז. ד"ה השתא ועוד שם קכ. ד"ה מהן, ז) לשון אכילה אפי' במסרחת הא שלא לאכול עפר ואכל כצ"ל,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלא כדרבא וכו' דעלמא גרסי משכחת: (ב) בא"ד וא"ת וכיון דנבילה סרוחה הויא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אלא וכו' בתאנים השוערים. כלישנא דקרא כתאנים השוערים אשר לא תאכלנה מרוע (ירמיה כט):

מוסף רש"י

כל שהוא למכות. אאכילה כל שהוא עובר בלאו (מעילה יח.) בכל האיסורין, למכות בהתראה (לעיל כא:). **ולא אמרו בכזית.** הלכה למשה מסיני, **אלא לקרבן.** לענין קרבן דשגגת כרת (שם). **האוכל נבילה ביום הכפורים פטור.** מכרת (קדושין עז:) אייס הכפורים (כריתות כג.) שוגג פטור מחטאת, דאין איסור יום הכפורים חל על איסור נבילה, ואם בו ביום נתנבלה אפילו הכי היתה אסורה קודם יום הכפורים משום אבר מן החי (פסחים לו. ובעי"ז קדושין שם וכריתות שם) דלא אמרינן מיגו דאתי יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי, אתוסף נמי לגבי נבילה, ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (כג.) דאפילו איסור חמור לא אתי וחייל על איסור קל (נזיר ד.) **הרי אשתו אסורה לו.** שהרי אכל אוכלין (לעיל כב:).

רבינו חננאל

וזהו איסור הבא מאליו. אבל איסור הבא מעצמו. פי' שנשבע וכלל דברים המותרין עם האסורין לא מחייבינן ליה בכי האי גוונא. ודייק נמי ריש לקיש דעיקרא דמתני' בפחות מכזית מדפטר בה ר' שמעון מקרבן כדתניא ר' שמעון אומר כל שהוא למכות לא אמרו כזית אלא לקרבן. ור' יוחנן דמוקים לה למתני' בכולל אמר לך ר' שמעון היינו טעמא דפטר דלית ליה איסור כולל כלל. דתניא ר' שמעון אומר האוכל נבלה ביום הכפורים פטור. פי' דלא אתי איסור יוה"כ חייל אאיסור נבלה. בשלמא לריש לקיש דמוקים לה למתניתין בפחות מכזית היינו דמשכחת לה בין אם ישבע שלא יאכל פחות מכזית נבלה ואכלה בין אם ישבע שיאכל פחות מכזית נבלה ולא אכל בשתיהן חייב. (ולא אמרינן דלאו שאין בו מעשה הוא). דכיון דאינו מושבע מהר סיני בפחות מכזית שבועה חיילא עליו. אלא לר' יוחנן בשלמא לאו משכחת לה אלא הן היכי משכחת לה ואמרינן כדרבא דאמר שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור. הכא כגון שנשבע שיאכל נבלה ועפר ולא אכל מגו דחיילא שבועה אעפר חיילא נמי אנבלה [א] פי'

א) עי' בחידושי הר"ן מינס כאן שהביא פי' רבינו בשם חד מרבוותא ותמה עליו ע"ש וע"ע בחידושי הרשב"א כאן.